

Vaksinasiya yeganə çıxış yoludur

Son vaxtlar ölkəmizdə yeni növ koronavirus infeksiyasına yoluxma hallarında yenə də artım qeyd edilir. Bunun da müxtəlif səbəbləri var, onlardan biri də yumşalma tədbirlərindən sonra insanların arxayınlıq hissəsinin yaranmasıdır. Bir çox hallarda tibbi maskadan düzgün istifadə edilməməsi, sosial məsafənin gözlənilməməsi, insanların ictimai yerlərdə sıx toplanması və s. yoluxma hallarının artımında böyük rol oynadı. Digər tərəfdən dünyada virusun mutasiyaya məruz qalmış ştammlarının yayılması, mutasiyaya uğramış virusların, COVID-19-un normal ştammdan fərqli olaraq daha sürətlə yayılmaq xüsusiyyətinə malik olmasıdır. Artıq ölkəmizdə aparılan tədqiqatlar nəticəsində burada da yeni ştammlara az sayda olsa da, rast gəlinməsi məlum olub. Yoluxmalarda son zamanlardakı artım yenidən bu sahədə diqqətli olmağı tələb edir. Çünki, hazırda yenə sərt karantin rejiminin tətbiq ediləcəyi, məktəblərin, bağçaların və digər sahələrin fəaliyyətinin dayandırılacağı fikiri qarşıya qoyulur, lakin qaydalara ciddi yanaşılarsa, sərt karantin rejiminin tətbiqinə ehtiyac olmaz.

Dünyanın COVID-19 pandemiyasından yeganə xilas yolu vaksinasionun keçir. Bəşəriyyət indiyədək bu cür çətin və mürəkkəb problemlə qarşılaşmamışdır. Tarixdə ayrı-ayrı ölkələrdə epidemiya mövcud olmuşdur, lakin bu epidemiyalar bütün dünyaya yayıla bilməmişdir. Çünki, o dövrdə dünya əhalisi qat-qat az idi, ölkələr arasında sıx əlaqələr və sıx gediş-gəlişlər belə deyildi. Kiçik ərazidə lokallaşmış epidemiya, daşıyıcıları olmadığı üçün tez sönürdü.

COVID-19 virusunun insan bədənində "ziyansız", yəni qorxulu olmadan yaşaması üçün dünyada bəşəri immunitet yaranmalıdır. İnsan o zaman yoluxucu xəstəliyə tutulmaz ki, bu insanda həmin xəstəliyə qarşı fərdi immunitet olsun. Hər hansı bir kollektivin, məsələn, məktəb kollektivinin bütün üzvlərində immunitetin olması kollektiv immunitet, ölkədə həminin bu xəstəliyə immunitetinin olması kütləvi immunitet, dünya əhalisinin immunitet qazanması isə bəşəri im-

munitetdir. Hələ nə kollektiv, nə də bəşəri immunitet yaranmayıb. Bu immunitetin yaranmasının təbii və süni yolları var. Dünya əhalisinin heç olmasa 80 faizi bu virusa yoluxmalıdır ki, dünyəvi immunitet yarasın və pandemiya sönsün. Bu arzuolunmaz yoldur, burada it-



kilər çox olacaq, dünya əhalisinin 8 milyardından bir milyarda yaxını həyatla vidalaşmalı olacaq. Göründüyü kimi, bu təbii yol arzuolunmazdır, çünki uzun çəkən və çox qurban tələb edən yoldur. Bəşəriyyətin hazırkı pandemiyadan xilasının yeganə yolu süni immunitetin yaradılması məqsədilə vaksinasionun tətbiqi ilə mümkündür.

Vaksinləşmənin mahiyyəti əhalinin hamısının (ən azı 80 faizinin) peyvəndlənməsindən sonra COVID-19 virusu insanları üçün "təhlükəsiz" olacaqdır. İnsanlar arasında vaksin vurub-vurduurma barədə tərəddüdlər ola bilər, lakin vaksinləşmə mütləq şəkildə məcburi olmalıdır. İndi hər şey vaksinləşmənin keyfiyyətindən və sürətindən asılıdır. Vaksinləşmə nə qədər keyfiyyətli və nə qədər tez aparılırsa, xəstəlikdən bir o qədər tez xilas olmaq mümkündür. Peyvəndin vurulması və əhatəsi neçə vaxt davam etsə pandemiya da o qədər vaxt davam edəcək. Vaksinasionu etdirən şəxslərin sayının artması xəstəliyin ağır keçməsinin, ölüm hallarının qarşısının alınmasının yeganə çıxış yolu olacaqdır. Qeyd edək ki, vaksinləşmə prosesi ilə bağlı vəziyyət getdikcə aktivləşir. Çünki

vaxtilə COVID-19 infeksiyasının varlığını dananlar olduğu kimi vaksinin təhlükəli olduğunu, peyvənd olunarlarda müxtəlif xəstəliklərin emələ gələcəyini deyənlər də vardır. Lakin zaman keçdikcə bəzi vətəndaşlar koronavirusun yalan olduğu düşüncələrinin əsassızlığı

seçilməsində ən önəmli meyar təhlükəsiz və effektiv olmasıdır. Bu xüsusiyyətlər həmin vaksində var.

Əhalinin peyvəndə cəlb edilməsi mərhələlər üzrə aparılır. İlk olaraq tibb işçilərinə, 65 yaşın üzərində olanlara, hazırda isə 40 yaşın üzərində olanlara, 18 yaşından yuxarı təhsil işçilərinə, "ASAN xidmət" işçilərinə vaksinasion olunur. Beləliklə, xəstəliyə yoluxma riski yüksək olan və xəstəliyə ağır keçirən yaş qrupları ilk növbədə peyvənd olunurlar. Digər əhali qrupları "Vaksinasion Stratediyasına" uyğun olaraq peyvəndə cəlb ediləcəklər. Peyvənd 18 yaşından yuxarı olan şəxslərə 28 gün fasilə ilə iki dəfə vurulur. Birinci doza vurulduqdan sonra 28 gün tamam olduqda peyvəndin ikinci dozası müəyyən səbəbdən vurulmadığı halda 35 gün tamam olanadək vurula bilər, ondan artıq müddət keçdikdə xəstəliyə qarşı immunitet tam formalaşmışdır. Həmçinin yalnız bir dozanın vurulması da immunitetin emələ gəlməsini təmin etmir.

Peyvəndin hər iki dozasını vurduran şəxslərin bütün qoruyucu tədbirlərdən istifadəsi vacibdir. Vaksinasion nəticəsində yaranmış immunitet insanları, xəstəliyə ağır keçirməkdən və ölüm riskindən qoruyur. Lakin həmin şəxslərin yoluxma ehtimalı davam etdiyinə görə, onların əhalinin həssas və peyvənd olunmamış qruplarını yoluxdurma təhlükəsi vardır. Peyvəndin ikinci dozası vurulduqdan sonra 20 gün sonra xəstəliyə qarşı qoruyuculuq formalaşır.

COVID-19 əleyhinə peyvəndə tibbi əks göstərişlər çox az saydadır. İstisna meyarlarına əsasən 18 yaşından kiçiklərə, daha əvvəl hər hansı vaksin, dərman, biopreparat və ya onların tərkibinə qarşı təsdiqlənmiş ağır allergik reaksiya müşahidə edilən şəxslərdə peyvənd aparılmır. Digər vəsaitlərə allergik reaksiya peyvəndə əks göstəriş deyil. Vaksinin dozası vurulduqda anafaktik şok keçirənlərə, peyvənd aparılan zaman hərərəti olan şəxslərdə peyvənd aparılmır. Həmçinin kəskin respirator xəstəliklə xəstələnənlərə, COVID-19 xəstələri ilə yaxın təmasda olanlara iki həftəyədək peyvənd başlamaq məsləhət gö-

rülmür. COVID-19 xəstəliyi rəsmi olaraq təsdiqlənmiş şəxslərə peyvənd TƏBİB-in göstərişinə əsasən icazə verilən müddətdə aparılır. Hamilələr, hamilə olmaları ehtimal edilənlər, hamiləliyi planlaşdırılanlar və ya süd verən analara peyvənd fərdi yanaşma əsasında aparılır. Hamiləliyin birinci üç ayında başqa hallarda şəxsin rəsmi müalicə əsasında peyvənd aparılmasına icazə verilir. Tibbi yüksək riskli xronik xəstəlikləri (ürək-damar, tənəffüs sistemi hemodializ, şəkərli diabet, piylənmə və s.) olanlarla kəskinləşmə dövründən başqa hallarda peyvənd əks göstəriş deyil. Əksinə həmin şəxslər birinci növbədə peyvəndə cəlb edilməlidirlər, ona görə ki, onlar COVID-19 xəstəliyinə yoluxduqda xəstəliyi daha ağır keçirirlər və ya həyatlarını itirirlər.

COVID-19 peyvəndinin tətbiqi zamanı ciddi əlavə təsirlərə rast gəlinməmişdir. Peyvənddən sonra bəzən müşahidə olunan əlavə təsirlər yüngül olaraq qiymətləndirilir. Buraya yorğunluq, baş ağrısı, əzələ-oynaq ağrıları, peyvənd yeridilən nahiyədə ağrı, qızartı, şişkinlik ola bilər ki, bu təsadüfi olmaqla tez bir zamanda keçib gedir. Bu əlamətlər olan şəxslərə istirahət etmək, parasetamol tərkibli dərman qəbul etmək, iynə yerində qızartı, şişkinlik olduqda soyuq kompres qoyulması məsləhətdir. Peyvənd ilin bütün fəsillərində aparıla bilər. Əsas odur ki, vaksinin optimal temperatur olan müsbət 2-80-də saxlanılsın. Odur ki, vaksinlər xüsusi məqsədli soyuducularda olan temperatura termometrle mütləq olaraq nəzarət olunur.

Qarşıdan gələn oruc ayında oruc tutanlara da peyvənd aparılmasını din xadimləri məsləhət bilirlər. Onlar bildirirlər ki, iynə ilə bədənə yeridilən vaksinlə oruc pozulmur, həm də İslam dəyərlərinə görə bəşəriyyətin bu belədən qurtarmasına həmin şəxs öz töhfəsini vermisi olur.

Bu gün COVID-19 pandemiyasından yeganə xilas yolumuz vaksinləşməkdir və bu proses bitənədək karantin qaydalarına ciddi əməl etməkdən ibarətdir. Bunu hər birimiz yaxınlarımızın, bütün insanlarımızın həyat və sağlamlığı üçün mütləq yerinə yetirməliyik.

Cavanşir MƏLİKOV,
"Qəbələ RMX-nın" PHŞ-in direktor müavini.

Koronavirus pandemiyasına qarşı mübarizə çərçivəsində karantin rejiminin tələblərinin yerinə yetirilməsi məqsədilə reydlər davam edir



Koronavirus pandemiyasının yayılması əleyhinə əhali arasında maarifləndirmə işlərinin aparılması məqsədilə rayon icra hakimiyyətində yaradılmış mobil qrup üzvləri tərəfindən rayon ərazisində mütləq reydlər keçirilir. Reydlər zamanı ictimai yerlərdə sosial məsafənin gözlənilməsi, tibbi maskalardan, dezinfeksiyaedici məhlullardan istifadənin, sanitariya-gigiyena qaydalarına riayət etməyin, koronavirus (COVID-19) infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə ölkəmizdə həyata keçirilən vaksinləşmə prosesindən kənar qalmamanın vacibliyinə dair geniş təbliğat-izahat və maarifləndirmə işləri aparılır.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 ilə bağlı son vəziyyət	
Ümumi	Bu gün 14.04.2021
Ümumi yoluxanların sayı	291894
Yeni yoluxanların sayı	2293
Ümumi sağalanların sayı	255833
Yeni sağalanların sayı	2071
Aktiv xəstə sayı	32052
Bugünkü test sayı	14086
Ümumi test sayı	3054472
Bugünkü ölüm sayı	31
Ümumi ölüm sayı	4009

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 əleyhinə aparılan vaksinasion ilə bağlı son vəziyyət	
Ümumi	14.04.2021
Vurulan vaksinlərin ümumi sayı	1243191
Gün ərzində vurulan vaksinlərin sayı	31028
1-ci mərhələ üzrə vaksinasion olunanların sayı	813413
1-ci mərhələ üzrə vaksinasion olunanların sayı	26347
2-ci mərhələ üzrə vaksinasion olunanların sayı	429778
2-ci mərhələ üzrə vaksinasion olunanların sayı	4681